IĊ-ĊENSIMENT U R-REĠISTRU TAL-KNPD

Meta l-istatistika taċ-Ċensiment titqabbel ma' statistika simili li hemm fir-Reġistru tal-KNPD, joħorġu dawn il-konklużjonijiet prinċipali:

- In-numru ta' persuni b'diżabilità reġistrati mal-KNPD fl-2005 hu kważi terz ta' dawk identifikati bħala persuni b'diżabilità fiċ-Ċensiment. Din iċ-ċifra żdiedet għal kważi n-nofs fir-Reġistru tal-KNPD tas-sena 2008.
- B'differenza miċ-Ċensiment, hemm aktar irġiel b'diżabilità milli nisa reġistrati mal-KNPD.
- Hemm kważi d-doppju ta' persuni b'nuqqas ta' vista fiċ-Ċensiment meta mqabbel ma' dawk reġistrati mal-KNPD, kemm fl-2005 kif ukoll fl-2008.
- Il-persuni b'nuqqas intellettwali reġistrati fiċ-Ċensiment huma kważi terz ta' dawk reġistrati mal-KNPD fl-2005 u ftit aktar fir-reġistru tal-2008.

Dan ir-rapport jagħti xi ftit indikazzjonijiet dwar il-kwalità tal-ħajja tal-persuni b'diżabilità f'Malta. Xi wħud mill-konklużjonijiet miġbuda huma interessanti u jqajmu mistoqsijiet oħra li tajjeb li jiġu studjati f'aktar dettall.

Nittamaw li dan ir-rapport ikun il-bidu ta' dibattitu u aktar riċerka fil-qasam tal-persuni b'diżabilità f'Malta, filwaqt li jservi bħala bażi għal tqabbil li jista' jsir meta fil-futur isir Ċensiment ieħor

KUMMISSJONI NAZZJONALI PERSUNI B'DIŻABILITÀ

Ċentru Ħidma Soċjali, Istitut Vincenzo Bugeia, Santa Venera
Tel: 2148 7789, Fax: 2148 4609, Textelefon: 2144 6536
Email: helpdesk@knpd.org

www.knpd.org

Il-Kwalità tal-Ħajja

tal-Persuni b'Diżabilità f'Malta

XI TWEĠIBIET MIĊ-ĊENSIMENT 2005

KUMMISSJONI NAZZJONALI
PERSUNI B'DIŻABILITÀ

Ċentru Ħidma Soċjali
Istitut Vincenzo Bugeia, Santa Venera
Tel: 2148 7789, Fax: 2148 4609
Textelefon: 2144 6536
Email: helpdesk@knpd.org

www.knpd.org

RAPPORT FIL-QOSOR

IR-RAPPORT FIL-QOSOR

Il-kwestjonarju taċ-Ċensiment tal-2005, li sar mill-Uffiċċju Nazzjonali tal-Istatistika, kien jinkludi mistoqsija dwar in-numru ta' persuni b'diżabilità f'kull dar. It-tweġibiet għal din il-mistoqsija jagħtuna minjiera ta' informazzjoni li tista' toħroġ dwar kull aspett tal-ħajja inkluża fil-kwestjonarju ta' dan iċ-Ċensiment.

Barra t-tagħrif demografiku, numru ta' temi ntgħażlu biex jiġu analizzati f'dan l-istudju. Dawn huma: l-edukazzjoni, ix-xogħol, id-djar, l-internet u l-isport. Biex nifhmu aktar is-sitwazzjoni tal-persuni b'diżabilità, l-informazzjoni ġiet imqassma skont jekk humiex persuni b'diżabilità jew le, skont l-età tal-persuni b'diżabilità, skont humiex femminil jew maskil, skont it-tip tan-nuqqas[1] u skont id-distrett[2] fejn joqogħdu. L-informazzjoni demografika miċ-Ċensiment tqabblet ukoll mal-informazzjoni li l-Kummissjoni żżomm fir-Reġistru tagħha. Dan sar biex ikollna indikazzjoni kemm l-informazzjoni tal-KNPD dwar il-persuni b'diżabilità f'Malta hi rappreżentattiva jew le.

Dan ir-rapport qed isir biex ikollna ħarsa ġenerali dwar x'inhi l-kwalità tal-ħajja tal-persuni b'diżabilità f'Malta. Xi konklużjonijiet li ħarġu minn dan l-istudju jeħtieġu analiżi aktar dettaljata, li forsi tista' ssir aktar 'il quddiem bħala kontinwazzjoni ta' dan ir-rapport. Ir-rapport sħiħ ta' dan l-istudju bl-Ingliż qiegħed fuq il-websajt tal-KNPD: www.knpd.org

Kif joħroġ mill-istatistika analizzata f'dan ir-rapport, hemm bżonn ta' titjib fil-kwalità tal-ħajja tal-persuni b'diżabilità f'Malta.

[1] Il-gruppi ta' persuni b'diżabilità skont in-nuqqas huma:

- persuni b'nuqqas ta' vista
- persuni b'nuqqas ta' smigħ
- persuni b'nuqqas fiżiku
- persuni b'nuqqas intellettwali
- persuni b'nuqqas ta' saħħa mentali
- persuni b'nuqqas "ieħor"
- persuni b'aktar minn nuqqas wieħed

[2] Id-distretti huma:

- **Port Naħa ta' Nofsinhar:** il-Belt Valletta, il-Birgu, Bormla, l-Isla, Ħaż-Żabbar, il-Fgura, Floriana, il-Kalkara, Ħal Luqa, il-Marsa, Raħal Ġdid, Santa Luċija, Ħal Tarxien, ix-Xgħajra
- **Port Naħa tat-Tramuntana:** Birkirkara, il-Gżira, il-Ħamrun, l-Imsida, Pembroke, il-Pietà, Ħal Qormi, San Ġiljan, San Ġwann, Santa Venera, Tas-Sliema, is-Swieqi, Ta' Xbiex
- **Xlokk:** Birżebbuġia, il-Gudja, Ħal Għaxaq, Ħal Kirkop, Wied il-Għajn, Marsaxlokk, l-Imqabba, il-Qrendi, Ħal Safi, iż-Żejtun, iż-Żurrieq
- **Punent:** Ħ'Attard, Ħal Balzan, Ħad-Dingli, l-Iklin, Ħal Lija, ir-Rabat, l-Imtarfa, l-Imdina, is-Siġġiewi, Ħaż-Żebbuġ
- **Tramuntana:** il-Għargħur, il-Mellieħa, l-Imġarr, il-Mosta, in-Naxxar, San Pawl il-Baħar
- **Għawdex u Kemmuna**

PERSUNI B'DIŻABILITÀ U BLA DIŻABILITÀ

PERSUNI B'DIŻABILITÀ U BLA DIŻABILITÀ

Kważi f'kull aspett tal-ħajja, il-persuni b'diżabilità huma aktar żvantaġġjati minn persuni bla diżabilità.

Il-konklużjonijiet prinċipali huma:

- 5.89% tal-popolazzjoni kollha ta' Malta u Għawdex għandhom diżabilità.
- Il-persuni b'diżabilità għandhom livell aktar baxx ta' edukazzjoni, anqas ikomplu jistudjaw u huma 4 darbiet aktar illitterati minn persuni bla diżabilità.
- Il-persuni b'diżabilità huma 3 darbiet anqas impjegati meta mqabbla ma' persuni bla diżabilità, u jekk huma impjegati huma d-doppju impjegati f'xogħolijiet elementari.
- Persuni b'diżabilità huma 12-il darba aktar li jgħixu f'istituzzjoni minn persuni bla diżabilità, għandhom probabilità akbar li jgħixu f'dar li mhix fi stat tajjeb u għandhom anqas affarijiet tad-dar li m'humiex essenzjali.
- Persuni b'diżabilità għandhom anqas kompjuter u anqas aċċess għall-internet.
- Persuni b'diżabilità jipparteċipaw anqas fl-isport.

Il-persuni b'diżabilità huma tliet darbiet anqas impjegati meta mqabbla ma' persuni bla diżabilità, u jekk huma impjegati huma d-doppju impjegati f'xogħolijiet elementari

NISA U RĠIEL B'DIŻABILITÀ

Xi grupp ta' persuni b'diżabilità huma f'riskju akbar li jkunu żvantaġġjati u ddiskriminati. Per eżempju, meta tqabbel in-nisa b'diżabilità mal-irġiel b'diżabilità, joħroġ ċar li n-nisa b'diżabilità huma aktar żvantaġġjati mill-irġiel b'diżabilità f'diversi oqsma.

Il-konklużjonijiet prinċipali huma:

- Il-persentaġġ ta' nisa b'diżabilità meta mqabbel mal-irġiel b'diżabilità jiżdied bl-età.
- Hemm aktar irġiel b'diżabilità miżżewġin però hemm erba' darbiet aktar romol nisa b'diżabilità milli romol irġiel b'diżabilità.
- Hemm aktar nisa b'diżabilità milli rġiel b'diżabilità li spiċċaw l-edukazzjoni tagħhom fil-livell primarju.
- Hemm aktar nisa b'diżabilità milli rġiel b'diżabilità li ma għandhom l-ebda kwalifika.
- Irġiel b'diżabilità huma tliet darbiet aktar impjegati minn nisa b'diżabilità, u n-nisa b'diżabilità huma 34 darba aktar li jieħdu ħsieb id-dar jew il-familja.
- Huma kważi d-doppju tan-nisa b'diżabilità li joqogħdu f'istituzzjoni meta mqabbla mal-irġiel b'diżabilità. Jekk ma jkunux qed jgħixu f'istituzzjoni, hemm aktar nisa b'diżabilità milli rġiel b'diżabilità li jgħixu f'dar li mhix fi stat tajjeb.

Irġiel b'diżabilità huma tliet darbiet aktar impjegati minn nisa b'diżabilità

- Hemm aktar irġiel b'diżabilità li għandhom kompjuter u aċċess għall-internet milli nisa b'diżabilità.

Dawn l-iżvantaġġi jridu jitqabblu mas-sitwazzjoni ta' rġiel u nisa bla diżabilità biex wieħed ikun jaf aħjar kemm hu kbir ir-riskju li n-nisa b'diżabilità jkollhom riskju ta' diskriminazzjoni doppja għax huma nisa.

PERSUNI B'DIŻABILITÀ SKONT L-ETÀ

Persuni b'diżabilità aktar avvanzati fl-età aktarx li huma f'riskju akbar li jkunu żvantaġġjati minn persuni b'diżabilità ta' età iżgħar.

Meta tqabbel persuni b'diżabilità fi gruppi ta' etajiet differenti, il-konklużjonijiet prinċipali huma dawn:

- L-inċidenza ta' ċerti nuqqasijiet tiżdied mal-età. L-akbar żieda hi fil-kategorija ta' persuni li għandhom nuqqas fiżiku u ftit anqas fil-kategorija ta' persuni li għandhom aktar minn nuqqas wieħed. Dan jimplika li l-inċidenza ta' dawn in-nuqqasijiet tiżdied bl-età.
- L-inċidenza ta' xi nuqqasijiet oħra tonqos mal-età. L-akbar tnaqqis jinsab fil-kategorija ta' persuni li għandhom nuqqas intellettwali u bi grad anqas fil-kategorija ta' persuni li għandhom nuqqas "ieħor". Dan jimplika li dawn il-persuni għandhom ħajja iqsar.

Persuni b'diżabilità ta' età aktar avvanzata jgħixu aktar f'istituzzjoni u aktarx li l-istat tad-dar tagħhom hi agħar

- L-inċidenza ta' persuni li għandhom nuqqas ta' saħħa mentali titla' u tinżel. Din tiżdied sal-età ta' 49 sena u mbagħad terġa' tibda tonqos.
- Persuni b'diżabilità ta' età żgħira damu aktar snin l-iskola u aktarx li huma aktar ikkwalifikati u anqas illitterati.
- Persuni b'diżabilità ta' età aktar avvanzata jgħixu aktar f'istituzzjoni u aktarx li l-istat tad-dar tagħhom hi agħar.
- L-aċċess għall-kompjuter u għall-internet hu ogħla mal-persuni b'diżabilità ta' età iżgħar.

Wieħed irid jara din l-istatistika f'kuntest soċjali aktar wiesa'. Per eżempju, l-edukazzjoni sekondarja ma kinetx obbligatorja għall-persuni li llum għandhom 60 sena. Dan il-fatt jaqbel mal-persentaġġ għoli ta' persuni b'diżabilità ta' età akbar u li għandhom xogħol aktar elementari minn dawk ta' età iżgħar.

L-istatistika dwar persuni b'diżabilità anzjani u rtirati hija kif wieħed jistenna li tkun. Iż-żieda fl-istituzzjonalizzazzjoni mal-età tista' titqies ukoll bħala xi ħaġa li wieħed jistenna fil-ħajja tal-lum, għalkemm ta' min wieħed jirrimarka li l-istat tad-dar teħżien mal-età tal-persuna konċernata. Forsi mhux daqshekk sorprża wkoll hi l-konklużjoni li hemm anqas persuni ta' età akbar li jużaw l-internet milli persuni b'diżabilità ta' età żgħira. L-istess dwar il-parteċipazzjoni fl-isport.

PERSUNI B'DIŻABILITÀ SKONT IN-NUQQAS

Hemm ħafna affarijiet komuni bejn persuni b'nuqqasijiet differenti għalkemm hemm xi differenzi wkoll.

Il-konklużjonijiet prinċipali huma dawn:

- Kważi terz tal-persuni b'diżabilità għandhom nuqqas fiżiku.
- Hemm tnaqqis ta' persuni b'nuqqas intellettwali jew ta' saħħa mentali fil-gruppi ta' etajiet aktar avanzati.
- Persuni b'nuqqas intellettwali aktar ma jiżżewġux meta mqabbla ma' persuni b'diżabilitajiet oħra.
- Aktar persuni b'nuqqas intellettwali attendew skola speċjali milli persuni b'nuqqasijiet oħra. Dawk li attendew skola regolari aktarx li waslu sal-livell primarju biss.
- Persuni b'nuqqas intellettwali huma l-aktar bla kwalifiki u huma d-doppju illitterati meta mqabbla ma' persuni b'nuqqasijiet oħra.
- Persuni li għandhom nuqqas ta' vista huma l-aktar li ma attendewx skola speċjali u l-anqas li huma illitterati meta mqabbla ma' persuni b'nuqqasijiet oħra.
- Persuni b'nuqqas intellettwali u b'nuqqas ta' saħħa mentali huma anqas impjegati. Jekk huma impjegati, il-probabilità li jkollhom xogħol elementari hi akbar, u dan jgħodd l-aktar għall-persuni b'nuqqas intellettwali.

Persuni b'nuqqas intellettwali aktar ma jiżżewġux meta mqabbla ma' persuni b'diżabilitajiet oħra

- Persuni li għandhom nuqqas ta' vista huma aktar fl-impjieg minn persuni li għandhom nuqqasijiet oħra.
- Persuni li għandhom aktar minn nuqqas wieħed huma l-persuni b'diżabilità li l-aktar jgħixu f'istituzzjoni jew f'dar li mhix fi stat tajjeb.

Dan kollu juri li l-persuni b'nuqqas intellettwali huma l-aktar li għandhom riskju li jkunu żvantaġġjati f'kull aspett tal-ħajja.

Persuni b'nuqqas ta' saħħa mentali wkoll huma żvantaġġjati aktar fil-qasam tax-xogħol meta mqabbla ma' persuni b'nuqqasijiet oħra. Fl-istatistika relatata mad-djar, persuni li għandhom aktar minn nuqqas wieħed huma l-aktar żvantaġġjati.

Dan kollu juri li l-persuni b'nuqqas intellettwali huma l-aktar li għandhom riskju li jkunu żvantaġġjati f'kull aspett tal-ħajja

PERSUNI B'DIŻABILITÀ SKONT ID-DISTRETT

Meta tqabbel il-persuni b'diżabilità skont is-sitt distretti li fihom jgħixu, wieħed jinnota ċertu differenzi.

Il-konklużjonijiet prinċipali huma:

- Il-persentaġġ ta' persuni b'diżabilità li m'humiex miżżewġa hu l-ogħla f'Għawdex u Kemmuna u fid-distrett tal-Punent.
- Persuni b'diżabilità f'Għawdex u Kemmuna huma aktar impjegati f'xogħolijiet elementari.
- Kważi n-nofs tal-persuni b'diżabilità fid-distrett tax-Xlokk (meta mqabbel mal-persentaġġi ta' distretti oħrajn) jgħixu f'istituzzjoni. Filwaqt li dawk li jgħixu fid-distrett tal-Punent, il-persentaġġ għall-persuni li jgħixu f'istituzzjoni hu d-doppju.
- Id-djar ta' persuni b'diżabilità fid-distrett tat-Tramuntana aktarx li huma fi stat aktar tajjeb.
- Il-persuni li jgħixu fid-distrett tat-Tramuntana huma l-aktar li għandhom aċċess għall-kompjuter.

Din l-istatistika turi li persuni li jgħixu fid-distrett tal-Port Nofsinhar aktarx li huma l-aktar żvantaġġjati meta mqabbla ma' persuni ta' distretti oħrajn, l-aktar fejn jidħlu d-djar tagħhom. Din l-istatistika trid titqabbel ma' statistika simili ta' persuni li ma għandhomx diżabilità, għax dawn id-differenzi jistgħu jkunu relatati mal-lokalità ġeografika aktar milli mad-diżabilità.